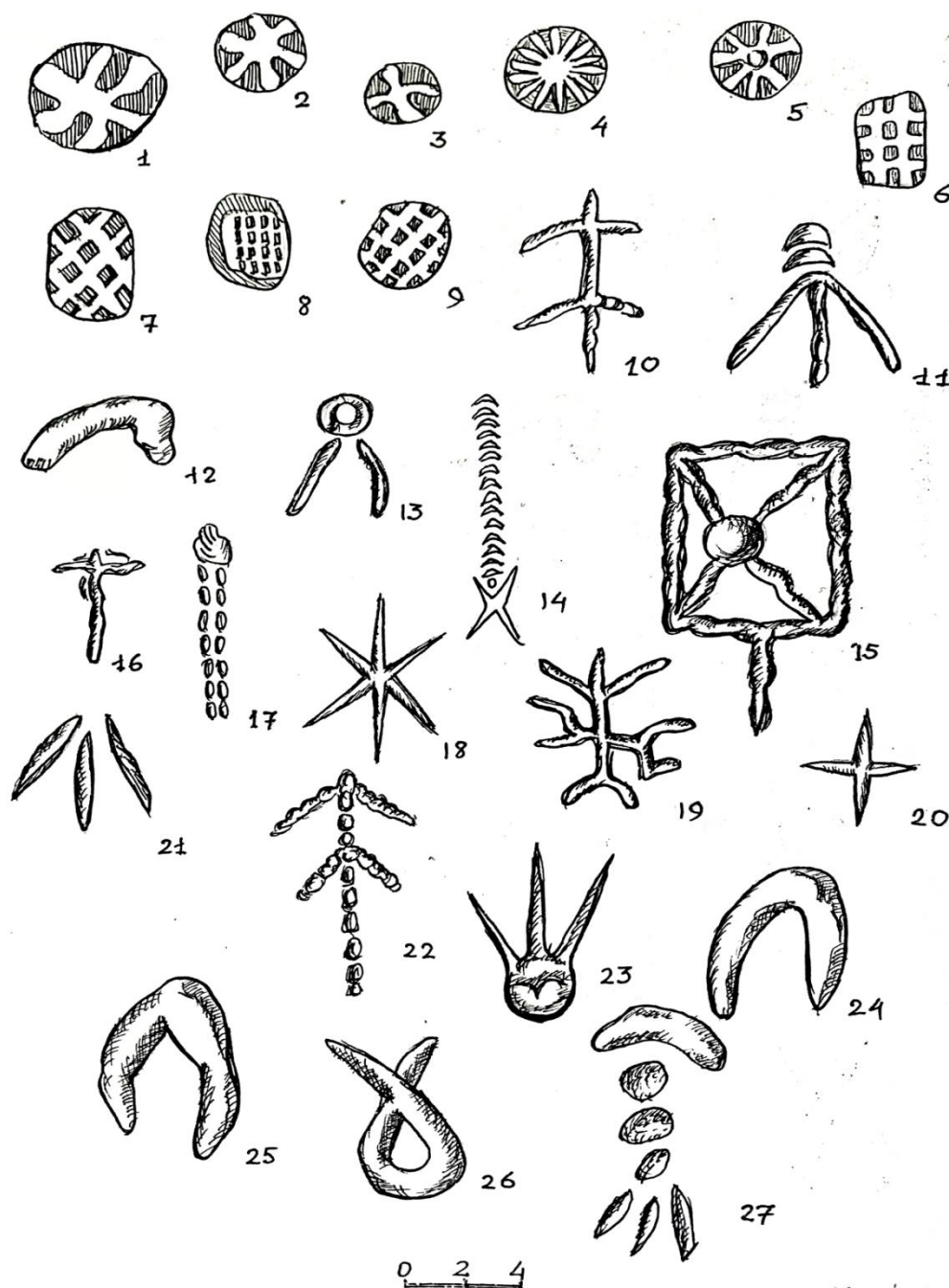

Rəyçi: dos. Bağırzadə Cavid

AMEA Arxeologiy , Etnoqrafiya və Antropologiya institutunun "Azərbaycanın orta əsrlər arxeologiyası" şöbəsinin 22 iyun 2022-ci il tarixli iclasın 06 sayılı protokolu

Daxil olduğu il 24 iyun 2022-ci il

UOT:94.

CON KENNEDİ HÖKUMƏTİNİN LATİN AMERİKASI SİYASƏTİ

*dosent Hüseyn Bəxtiyarlı**Gəncə Dövlət Universiteti**Huseyn.bextiyarli@bk.ru*

Xülasə: Məqalədə Con Kennedi hökumətinin Latin Amerikasında yeritdiyi siyasət araşdırılır. Qeyd edilir ki, C. Kennedi ABŞ-ın Latin Amerikasına təsirini gücləndirmək məqsədilə “Tərəqqi naminə ittifaq” adlı proqram irəli sürdü. Bu proqram 10 illik dövrü əhatə edirdi ki, bu dövrdə ABŞ regiona böyük həcmdə maliyyə dəstəyi verməklə ciddi iqtisadi yüksəlişə nail olmağa çalışdı. Təbii ki, Sovet-Kuba münasibətləri ABŞ-ın regiona müdaxiləsinə maneələr törədir, digər Latin Amerikasına ölkələrinin ABŞ-a qarşı çıxmasına şərait yaradırdı. Buna baxmayaraq ABŞ öz siyasətindən geri çəkilmək istəmirdi. 60-cı illərdə Latin Amerikasındakı beynəlxalq münasibətlərə Kuba inqilabı, Qərbi dövlətlərinin regionda öz mövqelərini saxlamaq cəhdləri və Latin Amerikasına ölkələrinin ədalətli beynəlxalq əlaqələr uğrunda mübarizəsi amilləri böyük təsir göstərdi. Kuba inqilabı nəticəsində ölkənin ABŞ-la əlaqələri zəiflədi və sosialist dövlətləri ilə əməkdaşlığı genişləndi. Kubaya hərtərəfli kömək SSRİ-nin strateji məqsədi idi. Kuba hadisələrinin təsiri ilə Latin Amerikasına ölkələrinin beynəlxalq hüquq prinsipləri əsasında qurulmasına yönəlmiş tələbləri artdı. Bu tələblərin həyata keçirilməsi uğrunda ciddi mübarizə başlandı.

Açar sözlər: Hökumət, Siyasət, Müdaxilə, İqtisadi, İttifaq

Ключевые слово: Правительство, Политика, Интервенция, Экономика, Союз

Key words: Government, Politics, Intervention, Economic, Union

1959-cu ilin ortalarında Kuba inqilabının qarşısını almaq cəhdləri boş çıxandan sonra ABŞ Kubaya qarşı mübarizə üçün bütün qüvvələrini cəmləşdirdi. İlk növbədə amerikan diplomatı Amerika Dövlətləri Təşkilatından istifadə etdi. 1960-cı ilin martında ABŞ prezidenti D.Eyzenhauer Latin Amerikasının bir neçə ölkəsində səfərdə oldu. Bu ölkələrin rəhbərləri ilə söhbətdə D.Eyzenhauer onları “Kuba təhlükəsi” nə qarşı mübarizədə birgə tədbirlər həyata keçirməyə çağırdı. Vaşinqton özü də Kubaya qarşı bir sıra tədbirlər həyata keçirdi.

1960-cı il iyulun 6-da Eyzenhauer Kuba şəhərinin alınmasını və ABŞ-dan Kubaya neft göndərilməsini qadağan etdi. 1960-cı ilin noyabrında ABŞ Kuba tərəfindən ola biləcək hücumdan Nikaraqua və Qvatemalanı qorumaq adı ilə bir neçə hərbi gəmini Kuba sahillərinə göndərdi. 1961-cı il yanvarın 3-də ABŞ Kuba ilə diplomatik əlaqələri kəsdi. 1961-ci ilin aprelin 17-də ABŞ-ın köməyi ilə silahlı kubalı mühacirlər tərəfindən həyata keçirilən hərbi aksiya gözlənilən nəticəni vermədi (4,1).

Kubaya Latin Amerikasındakı öz strateji müttəfiqi kimi baxan SSRİ 1962-ci ilin yayında orada gizli şəraitdə orta mənzilli raketlər, yerləşdirmişdi. ABŞ 1962-ci il oktyabrın 16-da bu barədə məlumat aldı. ABŞ prezidenti C.Kennedi dərhal həmin raketlərin (bu raketlərin fəaliyyət radiusu ABŞ-ın bir neçə iri şəhərini əhatə edirdi) Kubadan çıxarılmasını tələb etdi. Oktyabrın 22-də ABŞ Kubanı dənizdən və havadan blokadaya aldı. Kuba sahillərinə 183 hərbi gəmi göndərdi.

1962-ci ildə Latin Amerikasındakı beynəlxalq münasibətlərə təsir göstərən ən mühüm hadisə Karib böhranı oldu. Karib böhranı 1962-ci ilin payızında ABŞ-la Kuba və ABŞ-la SSRİ

arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi nəticəsində yarandı. Həmin gəmilərdə 85 min dəniz piyadası var idi. Bu mühasirə Kubaya başqa ölkələrdən silah və hərbi texnika göndərilməsinin qarşısını almalı idi. Kuba və SSRİ ABŞ-m hərəkətlərini beynəlxalq hüquqa zidd hesab edərək onun iradəsinə tabe olmaq niyyətində deyildilər. Nəticədə nüvə müharibəsinə çevrilə biləcək kəskin hərbi qarşıdurma yarandı. ABŞ özünün həm ölkədə, həm Avropada, həm də dənizlərdə yerləşən silahlı qüvvələrini yüksək döyüş hazırlığı vəziyyətinə gətirdi. Oktyabrın 23-də SSRİ və Varşava Müqaviləsi Təşkilatına daxil olan digər ölkələr də cavab tədbirləri gördülər.

Kuba ordusu da döyüşə hazır vəziyyətə gətirildi. Oktyabrın 24-də Karib hövzəsində vəziyyət BMT Təhlükəsizlik Şurasında müzakirə edildi. Burada ABŞ SSRİ-ni Karib hövzəsində vəziyyəti qəsdən mürəkkəbləşdirməkdə ittiham etdi. SSRİ Kubanı müdafiə etmək məqsədi ilə raketlərini yerləşdirdiyini bildirdi. İclasda

Rumıniya SSRİ-nin və Kubanın mövqeyini müdafiə etdi. Birləşmiş Ərəb Respublikası və Qana ABŞ-m hərəkətlərinin dəniz azadlığı prinsipinə zidd olduğunu, sülh və təhlükəsizlik üçün qorxu yaratdığını qeyd etdilər. Onlar eyni zamanda ABŞ, SSRİ və Kubanı böhranı birbaşa dinc yolla həll etməyə çağıran qətnamə layihəsi təklif etdilər.

BMT-nin baş katibi U.Tan da tərəlləri problemin həlli üçün danışıqlara başlamağa çağırdı. İngiltərə ABŞ-m Karib hövzəsindəki siyasətini müdafiə etdi. Lakin sonra həm İngiltərə, həm də Fransa və İrlandiyanın nümayəndələri SSRİ ilə ABŞ arasında danışıqlara tərəfdar olduqlarını bəyan etdilər. BMT Təhlükəsizlik Şurasının iclası baş katibin SSRİ və ABŞ hökumətlərinə göndərmək üçün hazırladığı müraciətin mətnini bəyəndi. Müraciətdə SSRİ, ABŞ və Kuba hökumətlərinə görüşüb böhranı həll etmək yollarını müzakirə etmək təklif olundu. Bu işdə BMT-nin onlara kömək etməyə hazır olduğu bildirildi.

Karib böhranının bütün mümkün nəticələrini real nəzərə alan ABŞ və SSRİ hökumətləri həmin müraciətə müsbət cavab verdilər. Oktyabrın 28-də SSRİ və ABŞ hökumətləri arasında məktublar mübadiləsi oldu. SSRİ Karib böhranını dinc yolla həll etmək üçün üzərinə düşən işləri görməyə hazır olduğunu bildirdi.

ABŞ hökumətinin Moskvaya göndərdiyi məktubda deyilirdi ki, Karib böhranının qısa vaxtda siyasi vasitələrlə həlli beynəlxalq gərginliyin zəifləməsinə və tərkisilahl məsələlərinin həllinə kömək edə bilər. 1962-ci il noyabrın 1-də SSRİ hökumətinin nümayəndəsi danışıqlar aparmaq üçün əvvəl Nyu-Yorkda, sonra isə Kubada oldu. Əldə olunmuş razılığa əsasən, ABŞ hökuməti 1962-ci il noyabrın 21-də Kubanın hərbi mühasirəsini ləğv etdi, Kubaya hücum etməməyə və ABŞ-dakı Kuba mühacirlərinə kömək göstərməməyə söz verdi (5,1).

SSRİ də öz raketlərini Kubadan çıxartdı. Beləliklə, Karib böhranı siyasi-diplomatik vasitələrlə həll olundu. Kubadakı hadisələr və Latin Amerikasındakı azadlıq mübarizəsi və SSRİ-nin bu ölkələrə təsirinin artması ABŞ bu regiondakı siyasətini yenidən nəzərdən keçirməyə məcbur etdi.

Elə həmin faktorların təsiri ilə 1962-ci ildən başlayaraq global qarşıdurma meyilləri “dinc yanaşı yaşamaq” və “kollektiv təhlükəsizlik haqqında birgə düşünmək” istiqamətində inkişaf edir (2,92-93).

Bu məqsədlə ABŞ diplomatiyası yeni proqram hazırladı. Bu “Tərəqqi naminə ittifaq” adlandırıldı (1,24). Proqram Latin Amerikasının ölkələrinə ABŞ iqtisadi yardımının artırılmasını nəzərdə tuturdu. Bu proqrama görə ABŞ Latin Amerikasının ölkələrinin iqtisadi və sosial inkişafına kömək məqsədilə 10 il ərzində 20 milyard dollarlıq yardım göstərməli idi.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu proqramın müəllifi ABŞ prezidenti Kennedi idi. Kennedi 1961-1963-cü illərdə ABŞ-nin 35-ci prezidenti (Demokratlar partiyasından), ABŞ tarixində ilk katolik prezidenti, XX əsrdə doğulmuş ilk prezident və Teodor Ruzveltdən sonra ölkənin ikinci ən gənc prezidenti olmuşdur.

ABŞ Con Kennedinin prezidentliyi dövründə (1960-1963-cü illər) 1960-cı ilin noyabrında keçirilən prezident seçkilərində demokratlar yenə də üstünlüyü ələ aldılar. Con Kennedi bu seçkilərdə qalib gəldi. O, ABŞ tarixində 43 yaşlı ən gənc prezident idi. O, həm də, XX əsrdə ABŞ-ın yeganə və ilk katolik prezidenti idi. Con İrland mənşəli katolik ailəsində doğulmuşdur, Rouz və Cozef Kennedinin doqquz uşağından ikincisi olmuşdur. Ailələrində siyasət ənənələri var idi. 25 yaşında Conun atası ABŞ-da ən cavan bank müdiri olmuşdur. Con uşaqlıqdan xəstəhal, fiziki cəhətdən zəif adam idi, onun qardaşı Robert deyirdi ki, Con xəstə olarkən çoxlu kitab oxuyardı. Conun Uollinqford bir məktəb yoldaşı xatırlayırdı ki, o məktəbdə “Nyu-York Taymsı” başdan-başa oxuyan yeganə şəxs idi.

1935-ci ildə orta məktəbi bitirmiş, London İqtisadiyyat Məktəbinə, sonra isə Princeton Universitetinə daxil olmuşdur. 1940-cı il iyunun 21-də Con Harvard Universitetini bitirmişdir. 1944-cü il avqustun 12-də Conun böyük qardaşı Cozef İkinci dünya müharibəsində həlak oldu

C.Kennedi Amerika futbolu oynayarkən belini zədələmişdi. Bu zədə ona həyatı boyu əziyyət vermişdir. Bu zədə səbəbindən onu hərbi xidmətdən azad etsələr də, atasının nüfuzu sayəsində o xidmətə qəbul edilmişdi. Sakit okeanda PT-109 torpida katerində xidmət edərkən Kennedi leytenant rütbəsi, cəsarətə görə Purpur Ürək və HDQ-nin mükafatlarını qazanmışdı.

1943-cü il avqustun 2-də Kennedinin kapitanı olduğu PT-109 kateri yapon mina gəmisi tərəfindən tarana məruz qaldı. Bu hadisə zamanı göstərdiyi şücaətə görə o HDQ və Dəniz piyadaları Medalı ilə (ing. Navy and Marine Corps Medal) təltif olunmuşdur.

Kennedinin İngiltərənin Münhen razılaşmasındakı rolundan bəhs edən “Münhen sövdələşməsi” adlı diplom işi 1940-cı ilin iyulunda “İngiltərə nə üçün yatmışdı?” adı altında kitab şəklində dərc edilmiş və 80 minlik tirajla çıxmışdı. 1946-cı ilin əvvəlində Kennedi ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasına öz namizədliyini təqdim etdi.

1947-53-cü illərdə o, 11-ci Massaçusets Konqres dairəsindən Nümayəndələr Palatasının üzvü, 1953-cü il yanvarın 3-dən 1960-cı il dekabrın 22-dək isə senator olmuşdur. Bu dövrdə o, Duayt Eyzenhauerin siyasətini tənqid etmişdir. 1949 ildə Kennedi Polşada, Sovet İttifaqında, Türkiyədə, Fələstində və Balkanlarda olmuşdur.

1951-ci ildə isə o, İngiltərəyə, Fransaya, İtaliyaya, İspaniyaya, AFR-ə və Yuqoslaviyaya səfər etmişdir. Daha sonra o, Pakistanda, Hindistanda, Malayada və Cənubi Koreyada da olmuşdur. 1953-cü il sentyabrın 12-də Kennedi Jaklin Buvey (Kennedi) ilə evlənmişdir. Nigah mərasimi Nyu-Portda (Rod-Aylend ştatı) keçirilmişdir.

1956-cı ilin əvvəlində Kennedi belindəki xəstəliyinə görə çarpayıda yazılmış “Profiles in Courage” (“Şücaətin xassələri”) kitabı dərc edilmişdir. Növbəti ildə aldığı Pulitser mükafatını Kennedi zənci kollecinə verdi. Həmin ilin iyul ayında Kennedi Senatda Əlcəzair haqqında nitqlə çıxış etdi və bildirdi ki, Fransa Əlcəzairə müstəqillik verməlidir. 1960-cı il yanvarın 2-də Kennedi özünün prezidentliyi namizədliyini irəli sürməsi haqqında qərarını elan etdi. Kennedinin Demokratlar partiyasından rəqibləri Hubert Hemfri, Stüart Sayminqton, Adlay Stivenson və Lindon Conson idi.

Bütün prezidentliyə namizədlərdən Kennedi müxtəlif ştatlara daha çox səyahət etmiş və seçki mitinqlərində başqa namizədlərdən daha çox çıxış etmişdir. 1960-cı il iyulun 13-də Demokratlar Partiyasının Qurultayı prezident seçkilərində partiyanın vahid namizədi kimi Con Kennedini irəli sürdü. Kennedi isə öz seçki qəragahındakı etirazlara baxmayaraq vitse-prezident vəzifəsini Lindon Consona təklif etdi. O, seçkilərdə Consonun cənub ştatlarındakı nüfuzundan yararlanmağı düşündü.

1960-cı il noyabrın 8-də baş tutan seçkilərdə səsəslərin hesablanmasıdan sonra Kennedi və vitse-prezidentliyə namizəd Lindon Conson öz rəqibləri ilə təxminən eyni səs aldılar (49,7% - 49,5%), bu 1888-ci ildən sonra namizədlər arasındakı ən yaxın nəticə idi. Kennedinin Respublikaçılar partiyasından rəqibi Riçard Nikson ondan daha çox ştatda qalib gəlmişdi. Kennedi özü Yeni İngiltərədə və şərq ştatlarında, habelə Nyu-Yorkda, Nyu-Cersidə, Pensilvaniyada, Miçiqanda, İllinoysda və Texasda qalib gəldi. Lakin, seçki kollegiyasında səsəslərin nisbəti 303:219 Kennedinin xeyrinə oldu.

Kennedi “Kütləvi qisas” (massive retaliation) doktrinasını rədd edərək, kommunizmin dayandırılması (containment) və “Çevik əks-tədbir” doktrinalarını qəbul etdi. 1961-ci ildə xaricə texnika və təhsil sahəsində kömək edən Sülh Korpusu (Peace Corps) yaradılmışdır. Birləşmiş Ştatların Vyetnamdakı hərbi müdaxiləsini artırması haqqında təklifi rədd etmiş Kennedi Vyetnama hərbi müşavirlər göndərdi. Həmin ildə Sayqona Ağ Ev müşaviri Uolt Rostov və general Maksvell Teylor gəldilər.

Növbəti ildə Kennedi bildirdi ki, hökumət Amerika qüvvələrini Cənubi Vyetnamdan 1965-ci ilin sonunadək çıxarmağı planlaşdırır. SSRİ Xarici İşlər naziri ilə görüşərkən Kennedi müstəqil və bitərəf Laos barədə fikir söylədi, çünki, o zaman həmin ölkədə kommunist rejim hakimiyyətə gəlmişdi.

Lakin, buna baxmayaraq o, hələ Eyzenhauer dövründə MKİ tərəfindən hazırlanmış Koçinos körfəzinə, sonradan müvəffəqiyyətsizliklə nəticələnən, müdaxilə planını ləğv etmədi. 1962-ci il sentyabrın 4-də Kennedi bildirdi ki, Birləşmiş Ştatlar Kubada sovet raketlərinin yerləşdirilməsinə qətiyyətlə dözməyəcəklər.

Sovet İttifaqı tezliklə Amerikanın şərtlərini qəbul etdi və Fidel Kastronun mövqeyinə baxmayaraq, Kubadan raketləri çıxartdı. Nəticədə ABŞ Kubanın dəniz blokadasını (karantini) ləğv etdi. Karib böhranı həll olundu.

1963-cü il avqustun 5-də Kennedinin təklifi ilə Moskvada ABŞ, SSRİ və Böyük Britaniyanın iştirakı ilə nüvə silahının suda, havada və quruda sınaqdan çıxarılmasının qadağan edilməsi haqqında müqavilə imzalandı. Bu müqavilə yeraltı nüvə sınaqlarına tətbiq edilmirdi. Həmin müqaviləni amerikalılar çox müsbət qarşıladılar. Lakin, eyni zamanda Kennedi amerikalıları nüvə silahından müda-fiə sığınacaqlarının tikintisinə çağırırdı.

Kennedini silahlı əməliyyatlarla hədələyən Xruşşov onun Qərbin Berlindən çıx-masını tələb edirdi. 1963-cü il iyunun 26-da bölünmüş Berlində çıxış edərkən Kennedi demişdi: “İki min il bundan əvvəl deyirdilər: “Civis Romanus sum” (mən Roma vətəndaşıyam). İndi azad dünyada iftixarla deyirlər: “Ich bin ein Berliner” (mən berlinliyəm). Elə bir gün gələcək ki, bu şəhər, bu ölkə və bütün Avropa qitəsini birləşdirəcək...” Bu barədə Kennedi həmçinin bildirmişdir: “İndi bütün dünyada azad insanlar Berlin vətəndaşlarıdır və buna görə, azad insan kimi, iftixarla deyirəm: “Ich bin ein Berliner” (6,1) .

Konqo, Efiopiya, Liberiya, Liviya, Mərakeş, Seneqal və Tunis Amerikadan hərbi yardım alırdı. Habelə, Tropik Afrikaya, xüsusən Nigeriyaya Amerikanın köməyi çatdırılırdı.

Kennedinin təklifi ilə prezident təyyarəsində “United States of America” sözləri və Amerika bayrağının təsviri meydana gəldi.

Özünün siyasi dünyagörüşünə görə o, F.Ruzveltə yaxın idi. Ölkə daxilində və beynəlxalq aləmdəki vəziyyətə realist və pragmatik baxışı ilə fərqlənirdi. Kennedi yaxşı dərk edirdi ki, əhalinin geniş təbəqələrinin vəziyyətini yaxşılaşdırmaq sahəsində dövlətin siyasətini və siyasi demokratiyanı daim təkmilləşdirmək zəruridir.

O göstərir ki, əhalinin həyat təzi bazar iqtisadiyyatını üstələməlidir. Onun dövründə sahibkarlara həvəsləndirici güzəştlər təqdim edildi. İstehsal gücünü artırmaq üçün vergi kreditlərindən istifadə edildi.

Kennedi iqtisadiyyatın sabitləşdirilməsi və sosial yardımla bağlı proqramı genişləndirmək sahəsində bir sıra tədbirlər həyata keçirdi. Onun sosial-iqtisadi siyasətinin əsasını keynsçi ideya təşkil edirdi. Bu ideya büdcə kəsirindən iqtisadi artım sürətini sabit saxlamaq üçün bir vasitə kimi istifadə etməyi nəzərdə tuturdu. O, elektrotexnika və poladtökmə sənayesində qiymətlərin qaldırılmasını qadağan etdi.

Yoxsul regionlara kömək proqramı hazırlandı. Yeni sənətlər üzrə fəhlələrin ixtisaslaşması həyata keçirildi. Ölkə tarixində ilk dəfə konqress 1962-ci ildə bu barədə qanun qəbul etdi. Kennedi inzibati idarəsinin ən böyük nailiyyəti ağlarla qaralar arasındakı hər cür ayrıseçkiliyi aradan qaldırmaq üçün respublikaçıların dövründə (1957, 1960) verilmiş qanunların öz reallığını tapması oldu. O, konqresə ağlarla dərisi rəngli adamların ictimai yerlərdə və işə götürülərkən bərabərliyi haqqında qanun layihəsinin təqdim edilməsinə nail oldu.

1961-68-ci illərdə ABŞ-da sənaye istehsalı əsaslı şəkildə artdı. Kennedi hakimiyyətə gəldikdən sonra dövlət mexanizmini tənzimləməyi əsas götürdü. O, Eyzenhauerdən fərqli olaraq sosial siyasətə xüsusi üstünlük verdi. Con Kennedi üçün isə sosial sahə xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Ona görə o vergiləri azaltdı, sosial xərcləri çoxaltdı. 1961-ci ilin martında işsizliyə görə verilən müavintin miqdarı daha üç ay uzadıldı. Saat hesabı minimum əmək haqqı 1 dollardan 1,25 dollara qaldırıldı. ETİ şəraitində ölkədə təhsil sistemi təkmilləşdirildi. Universitetlər bağlı mədəniyyət alaçıqları vəziyyətindən silahların və iqtisadiyyatın inkişafını yeniləşdirən nəhəng laboratoriyalara çevrildilər.

XX əsrin 50-60-cı illərində ABŞ hökuməti elmin inkişafına bütün tarixi boyu olmadığı bir miqdarda, 6 dəfə dotasiyanı artırdı. “Tələbələrin demokratik cəmiyyəti” təşkilatı yaradıldı. Qadınlara da diqqət artırıldı. 1963-cü ildə qadınlarla kişilərin bərabər əmək haqqı alması haqqında qanun verildi. Əvvəllər onlar kişilərdən 40% az əmək haqqı alırdılar. ABŞ-da raket texnikasına xüsusi diqqət yetirilməsinə nail oldu.

Büdcədən 12 milyard dollar ancaq raket texnikası üzrə işə sərf olundu. Kennedinin “Appolon” adlı doktrinasında kosmosu tədqiq etməyə xüsusi diqqət yetirilməsi nəzərdə tutulurdu. Onun “Appolon” proqramı ancaq ölümündən sonra 1969-cu ildə ilk dəfə ABŞ vətəndaşının Hil Armstronqun Aya uçuşunun təşkilində özünü göstərdi. Kennedinin dövründə ölkədə irticaçı təşkilatların fəaliyyəti gücləndi. Xüsusilə, “Con Barça cəmiyyəti” faşist təşkilatının fəaliyyəti canlandı.

Bu təşkilat 1958-ci ildə yaranmışdı. 1960-cı ildə irticaçı hərbiçilər “Minitmenlər” təşkilatını təşkil etdilər. “Milli partiya” və digər irticaçı təşkilatların da fəaliyyəti genişləndi. 1961-ci ilin sonunda irticaçı təşkilatların nümayəndələrinin Çikaqoda qurultayı keçirildi. Dünyada baş verən global dəyişikliklər, Asiya, Afrika və Latın Amerikasına ölkələrində güclənən

milli-azadlıq hərəkatı ABŞ-ın xarici siyasətinə də ciddi təsir etdi. ABŞ-ın xarici siyasətində dövlətin xarici ölkələrdə iqtisadi maraqlarının etibarlı mühafizə edilməsi aktuallaşdı.

O, prezidentlər arasında yeganə Pulitzer mükafatı laureatıdır ("Profiles in Courage" kitabına görə). Onun prezidentliyi dövründə ("Kennedi stili" adlanır) Apollon proqramının qəbul edilməsi, ölkədəki mülki hüquqlar uğrunda hərəkat və soyuq müharibənin kəskinləşməsi (Karib böhranı və Berlin divarının tikilməsi) baş vermişdir.

ABŞ Latin Amerikasında mövqelərini möhkəmləndirmək üçün ADT-dən geniş istifadə etdi. Bununla əlaqədar olaraq Latin Amerikasının ölkələrinin ADT-yə münasibətində dəyişiklik baş verdi. Latin Amerikasının ölkələrinin əksəriyyəti ADT-nin başlıca olaraq iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri ilə məşğul olmasını tələb etdi.

1963-cü il noyabrın 22-də C.Kennedi növbəti prezident seçkiləri kampaniyası ilə əlaqədar ölkəni gəzərkən Texas ştatının Dallas şəhərində öldürüldü. Onun ölümü "Əsrin faciəsi" hesab edildi (3,20).

Beləliklə, Kennedinin müəllifliyi ilə qəbul edilmiş proqram Kuba istisna olmaqla Latin Amerikasının bütün ölkələrində kifayət qədər ciddi qarşılandı. Digər tərəfdən ADT da bu proqramı böyük maraqla qarşıladı. Bütün bunlar onu göstərdi ki, C. Kennedi özünün Latin Amerikasının regionunda siyasətini uğurla həyata keçirdi.

Ədəbiyyat

- 1.Fətəliyev M; Qasımlı M. Avropa və Amerika ölkələrinin müasir tarixi. 1945-2003. B.2008.
- 2.Həsənov Ə. Müasir beynəlxalq münasibətlər və Azərbaycanın xarici siyasəti. B.2005.
- 3.Mustafayeva S. Avropa və Amerika ölkələrinin ən yeni tarixi.II hissə. 1945-2007-ci illər.
- 4.www.google.az.Beynəlxalq münasibətlər (XX əsrin 60-cı illəri).
- 5.www.google.az. Karib böhranı.
- 6.www.google.az. Kennedinin xarici siyasəti.

ЛАТИНОАМЕРИКАНСКАЯ ПОЛИТИКА ДЖОНА Ф. КЕННЕДИ

Бахтиярлы Гусейн

Резюме

В статье исследуется латиноамериканская политика Джона Ф. Кеннеди. Было отмечено, что Кеннеди много работал для репутации США в регионе. В итоге он реализовал свой план. В то же время в регионе наблюдается экономический рост. В то же время влияние Советского Союза в регионе уменьшилось.

JOHN F. KENNEDY'S LATIN AMERICAN POLITICS

Bakhtiyarlı Hüseyn

Summary

The article examines John F. Kennedy's Latin American policy. It was noted that Kennedy worked hard for the reputation of the United States in the region. As a result, he implemented his plan. At the same time, there has been economic growth in the region. At the same time, the Soviet Union's influence in the region diminished.

Rəyçi: Dos. Etibar Musayev

Ünvanı tarix kafedrasının 10 iyun 2022 ci il tarixli iclasın 05 sayılı protokolu

Daxil olma tarixi 16 iyun 2022-ci il